

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

תמ"ש 17-06-58061 ו.פ. נ' צ.פ.

לפני כב' השופטת איריס אילוטוביץ' סגל

תובעת	ו.פ. על ידי ב"כ עורך הדין שמעון שובר
נתבע	צ.פ. על ידי ב"כ עורך הדין זיו בייטל

פסק דין

לפניי תובענה שהגישה התובעת בנוגע לשיעור חלקה בתקבולי הפנסיה של הנתבע, אשר מתקבלים לידיו מקרן הפנסיה מבטחים הוותיקה.

מהי המשכורת הקובעת לעניין חישוב חלקה של התובעת בפנסיה של הנתבע - המשכורת במועד שבו צבר הנתבע את מלוא זכויותיו הפנסיוניות (2009) או במועד הפרישה בפועל (2015)? מהו המועד הקובע לבחינת משך התקופה המשותפת לצורך חישוב חלקה של התובעת בפנסיה של הנתבע? מועד צבירת הזכויות הפנסיוניות המרבית (35 השנים) או במועד הפרישה הכולל את "שש השנים העודפות" (41 השנים)?

שאלות אלה ואחרות תעמודנה במרכז הדיון שלפניי.

רקע עובדתי רלוונטי

1. ביום 31.8.1972 נישאו הצדדים זה לזו כדמו"י ונולדו להם X ילדים.
2. ביום 5.12.1974 החל הנתבע העסקתו כ-XXXX בתעשייה אווירית.
3. עם תחילת עבודתו החל הנתבע לצבור זכויות פנסיוניות בקרן הפנסיה מבטחים הוותיקה (להלן-"הקרן הוותיקה").
4. ביום 6.9.1996 עלו יחסי הצדדים עלו על שרטון, והוסכם כי זהו **מועד הקרע** לגבי איזון הזכויות ביניהם.
5. ביום 29.10.2000 התגרשו הצדדים זה מזו.
6. ביום 25.7.2001 אישר בית המשפט את הסכם הגירושין שנערך בין הצדדים ונתן לו תוקף של פסק דין (להלן-"ההסכם").

7. בהסכם הוסדרה חלוקת כלל הרכיבים הרכושיים שבין הצדדים, לרבות חלוקת הזכויות הסוציאליות של הצדדים. לשם הנוחות, להלן העתק סעיפים 7.2 ו-7.4 להסכם הרלוונטיים לעניינו:

7.2 מוסכם בין הצדדים כי זכויות פנסיוניות יחולקו בין הצדדים בחלקים שווים באופן יחסי כאמור בסעיפים 7.3 ו-7.4 להלן כאשר יגיע מועד התשלום. ...

7.4 כאשר תשולם לבעל פנסיה ממבטחים הוא יעביר לאשה מתוך הפנסיה שתשולם לו את החלק היחסי המשקף את מחצית הפנסיה שיקבל הבעל בגין התקופה שמיום תחילת עבודתו בתעשייה האוירית בחודש דצמבר 1974 עד ליום הגשת התביעה בתיק תמ"ש 65510/99 דהיינו 6.9.96. במידת האפשר יפעלו הצדדים לגרום לכך שחלקה של האשה בפנסיה יועבר אליה באופן ישיר". [ההדגשה כאן ולהלן שלי – א' א' ס'].

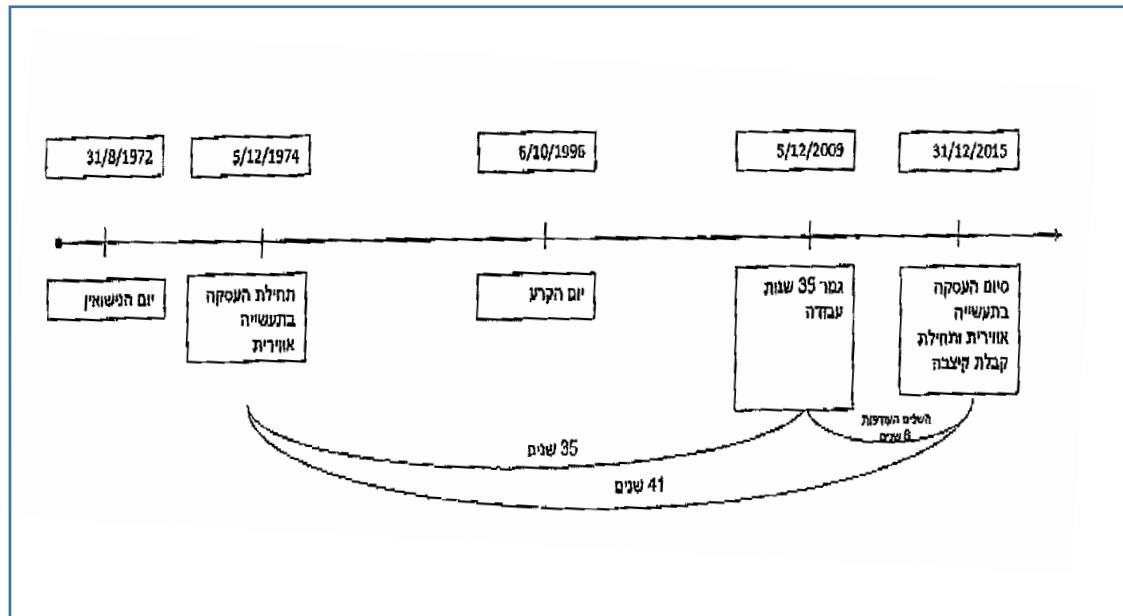
8. ביום 5.12.2009 הגיע הנתבע לצבירה המרבית של זכויותיו הפנסיוניות, בגובה של 70% משכרו הממוצע, כיאה לקרן הוותיקה לה הוא זכאי, וזאת לאחר 35 שנות עבודה בתעשייה אווירית והוא כבן 61 שנים (להלן-"הזכויות הפנסיוניות").

9. ביום 31.12.2015 פרש הנתבע לגמלאות בהיותו בן 67 שנים, זאת לאחר שעבד שש שנים נוספות כדי לעמוד בדרישת גיל הפרישה לטובת קבלת הפנסיה מטעם הקרן הוותיקה (להלן-"השנים העודפות").

10. לשם הנוחות, להלן טבלת מועדים רלוונטיים:

טבלת מועדים	
מועד הנישואין.	31.8.1972
מועד תחילת העסקת הנתבע בתעשייה האווירית.	5.12.1974
מועד הקרע בין הצדדים.	6.9.1996
מועד הגירושין.	29.10.2000
מועד אישור הסכם הגירושין.	25.7.2021
מועד צבירת הזכויות הפנסיוניות המקסמיאליות – בחלוף 35 שנים מתחילת ההעסקה (להלן- "35 השנים").	5.12.2009
מועד הפרישה – בחלוף 41 שנים מתחילת ההעסקה (להלן- 41 השנים").	31.12.2015

11. לשם הנוחות להלן המועדים בציר זמן כפי שהציגם המומחה בהודעתו שהוגשה לתיק בית המשפט ביום 24.20.2020:

12. עם יציאתו לפנסיה, החל הנתבע לקבל קצבה מהקרן הוותיקה ולהעביר לתובעת סכום חודשי בסך של כ-6,240 ₪.

13. ביום 26.06.2017 עתרה התובעת לבית המשפט בבקשה להערכת שווי חלקה בפנסיה על פי ההסכם שנחתם בין הצדדים, ולמתן פסיקתה על פי החוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, תשע"ד-2014 (להלן-"החוק").

14. לצורך בדיקת זכויותיה של התובעת, מונה רואה חשבון בהסכמה כמומחה מטעם בית המשפט (להלן-"המומחה").

15. ביום 14.1.2018 הגיש המומחה את חוות דעתו לבית המשפט ואף נדרש להגשת תשובות לשאלות הבהרה והשלמות מספר פעמים (להלן-"חוות הדעת").

16. לאחר קיומם של מספר דיונים, הוסכם על הצדדים כי הסכסוך שבין הצדדים יתמקד בשתי שאלות עיקריות: האם המשכורת הקובעת לשם חישוב חלקה של התובעת בקצבת הפנסיה של הנתבע תהא המשכורת שקיבל הנתבע בשנת 2009 (לאחר 35 השנים) או שמא המשכורת משנת 2015 (41 השנים) (ראו החלטה מיום 9.2.2022). השנייה, האם יש לחלק את הפנסיה לה זכאית האישה לפי 35 השנים או 41 השנים (הכוללת את שש השנים העודפות).

17. על פי חוות הדעת של המומחה, המשכורת הקובעת לחישוב הפנסיה היא זו שהייתה במועד הפרישה, לפיכך יש לחשב את זכויותיה של התובעת בכספי הפנסיה כך שבמונה מניין השנים המשותפות עד מועד הקרע ובמכנה מספר שנות העבודה הכולל. קרי, החישוב יכלול את 41 השנים בהן עבד הנתבע עד לסיום העסקתו (35 השנים עד לצבירת הזכויות + 6 השנים עודפות).

18. ביום 19.7.2022 הגיש המומחה הבהרה נוספת. הבהרה זו התבקשה על ידי בית המשפט לנוכח טענת הנתבע בסיכומיו, כי המשיך להפריש מכספיו סכומים לטובת הקרן הוותיקה גם במהלך השנים העודפות, וזאת חרף שהגיע לצבירת הזכויות הפנסיוניות המרבית.

19. המומחה הבהיר, בין היתר, כי :

ד- בשנים העודפות ובכללן בחודש 12/15 (לגבי מתבקשת ההבהרה מכבוד בית המשפט), המשיך הנתבע להפריש כספים לקרן הפנסיה הוותיקה מבטחים .
ה- ההפרשות למבטחים בשנים העודפות אינן צוברות זכויות לקצבה מעבר ל-70% שכבר נצברו עד ליום 05/12/2009.

20. הנתבע תומך בעמדת המומחה. מנגד, התובעת חולקת על עמדת המומחה וטוענת כי במכנה צריך להופיע 35 השנים בלבד. קרי עד למועד שבו צבר הנתבע את זכויותו הפנסיוניות המקסימאליות בקופה.

תמצית טענות הצדדים

טענות התובעת

21. יש לחשב את חלקה בזכויות הפנסיוניות של הנתבע לפי המשכורת משנת 2015 - מועד סיום העסקתו של הנתבע בתעשייה האווירית, ולחלק את כספי הפנסיה אשר להם היא זכאית ל-35 השנים. זהו מועד צבירת הפנסיה המלאה, כך ש-שש השנים העודפות לא יובאו בחשבון, זאת בניגוד לתזה שהציג המומחה בחוות הדעת.

22. המודל החדש שהציג המומחה, לפיו יש לקחת בחשבון את השנים העודפות בחישוב חלקה של התובעת, כך שבמכנה יופיע 41 השנים, וכי יש לערוך הבחנה שונה באופן חישוב חלקו של בן הזוג בפנסיה תקציבית לבין מקרה של פנסיה ותיקה אין לו כל אחיזה בדיון.

23. עמדתו של המומחה סותרת חוות דעת אחרת אותה הגיש המומחה בתיק, שבו מונה כמומחה מטעם בית המשפט בעניינם של צדדים אחרים עם נסיבות די דומות – תמ"ש (ת"א) 4505-14 א' א' ק' נ' ח' ק' מ' (22.7.2015) (להלן – "תמ"ש א' ק'").

24. טענת המומחה, כי יש משמעות לכך שמשכורתו של הנתבע עלתה באופן משמעותי במהלך השנים העודפות, ומשכך ההיגיון הכלכלי וההוגנות מחייבים התחשבות בכך ביחס לחלק שיש להעביר לתובעת, סותרת את הוראות החוק ואת האמור בדו"ח הוועדה לחלוקת חסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו (מרץ 2010), בעמ' 25 הערת שוליים 41. לעליית המשכורת של הנתבע במהלך השנים העודפות לא צריכה להיות כל נפקות לנוסחת החישוב אשר צריכה להיות אחידה.

25. בעמ"ש (חיי) 16506-04-17 פלוני נ' פלונית (10.11.2017) (להלן – "פס"ד פלוני") ניתח בית המשפט באריכות את הוראות החוק בסוגיה זו מול הסכם גירושין הדומה למקרה שבתיק דנן וקבע, כי אופן חישוב חלקה של האישה בפנסיה, יעשה ממניין השנים שהבעל צבר בהן את מלוא הזכויות

לשם זכאות בפנסיה, ולא ממספר השנים שבהן עבד, שחלקן אף היו לאחר סיום צבירת הפנסיה המלאה. פסק הדין מפריך את טענות המומחה, וקובע מתווה לחישוב חלקה של התובעת בזכויות הפנסיוניות שצבר הנתבע.

26. לעניין שאלת **השכר הקובע** לצורך חישוב חלקה של התובעת בזכויות הפנסיוניות של הנתבע, יש להתחשב בשכר **במועד הפרישה**, והדברים מתכתבים עם פסיקת בית המשפט העליון בבע"מ 4860/16 פלוני נ' פלונית (5.9.2017).

27. לנוכח האמור, אחוז חלקה של התובעת בכספי הפנסיה של הנתבע יחושב על בסיס מניין הימים שעבד הנתבע עד ליום שבו צבר את הפנסיה המלאה (35 השנים), ולא מתוך סך כל ימי עבודתו עד מועד הפרישה (41 השנים). **שיעור ההעברה לתובעת יהא 31.21% מהפנסיה החודשית של הנתבע.**

28. התובעת ביקשה לחייב את הנתבע בהוצאות משפט ריאליות עבור ניהול ההליך וצירפה אסמכתאות לסיכומיה.

טענות הנתבע

29. עמדתו של המומחה מוסכמת על הנתבע. עמדת המומחה נשענת על שיקול של הגינות כלכלית, וזאת לאחר שבדק את שיטת השקלול של המשכורת הקובעת בקרן הוותיקה.

30. בין שנת 2009 שבה הסתיימה תקופת צבירת הפנסיה של הנתבע לבין שנת 2015 שבה פרש לפנסיה, עלה שכרו של הנתבע בשיעור של כ-30%. לעליית השכר במשך שנים אלה השפעה משמעותית על השכר הקובע לפנסיה בקרן הוותיקה. משעה שהתובעת נהנית מעלייה משמעותית זו, וכדי ליצור איזון הוגן, מן הראוי לכלול את 6 "**השנים העודפות**" במכנה של שיעור השיתוף.

31. בדצמבר 2009, בהיותו בן 61 שנים, הגיע הנתבע לצבירה מרבית של זכויותיו בפנסיה (70%). הנתבע המשיך לעבוד 6 שנים נוספות כדי לעמוד בדרישת גיל הפרישה, לצורך קבלת הפנסיה של הקרן הוותיקה.

32. בפס"ד פלוני עליו נסמכת התובעת נקבע, כי החוק אינו בא לשנות את האופן שבו איזנו עד כה בתי המשפט את הזכויות הפנסיוניות של בני הזוג שנפרדו, והוא אינו מצמצם את שיקול דעתם הרחב ביחס לקביעת הסדר איזון המשאבים ומימוש השיתוף הזוגי. יתרה מזו, העובדות באותן מקרה שונות מהמקרה דנן. שם דובר על פנסיה תקציבית ומועד פירוד שמאוחר למועד צבירת הפנסיה.

33. הן תקופת החיים המשותפים (כ-24 שנים, ממועד הנישואין ועד מועד הקרע) והן התקופה ממועד הקרע ועד למועד הפרישה (כ-19 שנים), הן תקופות ממושכות. הדבר צריך לבוא לידי ביטוי באיזון הכספי.

34. השכר הקובע לחישוב חלקה של התובעת הוא השכר במועד הפרישה בפועל. עם זאת, בית המשפט יכול משיקולים של מניעת עיוות כלכלי להתחשב בתקופה הממושכת מאז מועד הקרע ועד למועד הפרישה, שכרו של הנתבע עלה באופן משמעותי, ובשל כך לקבוע כי בחישוב שיעור חלקה של התובעת בפנסיה יש להציב במכנה את משך כל שנות עבודתו של הנתבע (41 השנים). המדובר בפשרה הוגנת המקפלת לתוכה את מכלול השיקולים.

35. לתובעת צמחה תועלת נוספת משנות העבודה הנוספות של הנתבע. כך למשל, היקף הפטור שקיבל הנתבע הושפע מהיקף שנות עבודתו. ההפרש בפטור שבין 35 השנים לבין 41 השנים מתבטא בכ-70,000 ₪. עלות המיסוי נחסכה גם מחלקה של התובעת בכספים אלה. גם לעובדה זו יש ליתן משקל בהכרעת בית המשפט.

36. יש לאמץ את עמדת המומחה ולפיה שיעור ההעברה לתובעת הוא 26.58% ולחייב את התובעת בהוצאות משפט.

דיון והכרעה

37. עניינו של פסק דין זה הוא בשאלת אופן חישוב שיעור חלקה של התובעת בזכויות הפנסיוניות של הנתבע. לזכויות אלה חשיבות רבה לבני הגיל השלישי, אשר משמשות למרביתם כמקור פרנסה עיקרי למחיתם. מכאן, שלהכרעה באופן חלוקתן חשיבות רבה (בע"מ 4860/16 פלונית נ' פלוני, פסקה לגי (5.9.2017)).

38. בסעיף 2 לחוק, סעיף ההגדרות, נקבע בין היתר כי:

”השיעור המשותף” – השיעור המתקבל מחלוקת התקופה המשותפת שעד למועד הפירוד בתקופת הצבירה שעד למועד הפירוד;

”התקופה המשותפת” – תקופה החלה בתקופת הצבירה, שנקבע לגבי הפסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני כי נצבר במהלכה חיסכון פנסיוני המשותף לחוסך ולבן זוגו לשעבר;

”תקופת הצבירה” – התקופה כמפורט להלן, לפי העניין:

(2) לעניין חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות –

...

(ב) לגבי קרן ותיקה או קופת ביטוח ישנה – התקופה שבעדה שולמו בשל החוסך תשלומים לקרן הוותיקה או לקופת הביטוח הישנה בהתאם להוראות הסדר החיסכון, ולא נמשכו בשל אותה תקופה, כולה או חלקה, כספים מהקרן הוותיקה או מקופת הביטוח הישנה;”

39. בסעיף 3 לחוק, שעניינו ”בקשה לרישום של פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני” נקבע בין היתר כדלקמן:

”בן זוג לשעבר שניתן לגביו פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני ומתקיימים לגבי פסק הדין התנאים כמפורט להלן, לפי העניין, רשאי להגיש לגוף המשלם בקשה לרשום ברישומיו את פרטי פסק הדין:

(1) לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות, ולגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים של חוסך שהוא גמלאי –
(א) אם החיסכון הפנסיוני הוא באמצעות קופת גמל לקצבה או באמצעות צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית – נקבע בפסק הדין כי התקופה המשותפת מסתיימת לא יאוחר ממועד הפירוד, וכן כי קצבת הפרישה תחולק בין החוסך ובין בן זוגו לשעבר באופן שהשיעור להעברה יהיה שיעור קבע מסך קצבת הפרישה שהיתה משולמת לחוסך אילולא ההעברה האמורה והשיעור האמור אינו עולה על מחצית מהשיעור המשותף;”

40. בעמ”ש פלוני נקבע, כי החוק אינו בא לשנות מהדין המהותי הנוגע לאיזון זכויות פנסיוניות בין בני זוג. החוק גם אינו מצמצם את שיקול הדעת הנתון לבית המשפט בקביעת הסדר איזון המשאבים. עוד נקבע כי “ככל שנוסחת האיזון שיקבע ביהמ”ש לא תתיישב עם הוראת החוק, לא תוכל חלוקת הזכויות להתבצע על פי הוראת החוק, אולם פסק הדין יוכל לבוא על יישומו במישור יחסי בני הזוג בתחום האזרחי ה”רגיל” (שם, בעמ’ 7). בנסיבות אלה נקבע, כי אין צורך לנהל הליך כמעט חדש בנוגע לשיעור חלקה של התובעת בזכויות הפנסיוניות של הנתבע. כל שהיה צריך לעשות הוא לבחון את התאמת הוראות ההסכם לתנאי סעיף 3 לחוק, ואם קיימת התאמה אזי יש לחתום על פסיקתה מתאימה לשם רישום פסק הדין בגוף המשלם. אם אין התאמה על הצדדים לפנות לדרכי יישום אחרות.

41. דה פקטו, כאשר הנתבע החל לקבל את הקצבה מהקרן הוותיקה הוא החל להעביר לתובעת סכום חודשי בגובה של כ-6,240 ₪ (המשקף חלוקה של 35 השנים ולא 41 השנים במכנה), זאת עוד טרם פנייתה של התובעת לבית המשפט (ראו טענת ב”כ התובעת בפרוטוקול הדיון מיום 4.2.2020, עמ’ 36, ש’ 30-34).

42. עם זאת, הצדדים בענייננו הסכימו, כי יש להכריע בשאלת אופן חישוב חלקה של התובעת בזכויות הפנסיוניות של הנתבע.

43. אין חולק כי ביום 5.12.2009, בהיותו בן 61 שנים, הגיע הנתבע לצבירה מרבית של כלל זכויות הפנסיוניות (70%). עם זאת, המשיך הנתבע לעבוד 6 שנים נוספות עד לגיל הפרישה (גיל 67).

44. על מנת להעמיד הדברים על דיוקם, יובהר כי במהלך השנים העודפות המשיך הנתבע להעביר מכספיו לקרן הוותיקה, וזאת חרף העובדה שהגיע לצבירת מרבית כלל זכויות הפנסיוניות. כאמור, ביום 19.7.2022 הבהיר המומחה כי:

ה- ההפרשות למבטחים בשנים העודפות אינן צוברות זכויות לקצבה מעבר ל70%
 שכבר נצברו עד ליום 05/12/2009.

45. הנה כי כן, אין להתחשב בהפרשות אלה מצד הנתבע ככספים שהופרשו לטובת זכויותיו הפנסיוניות שבנדון. לשם שלמות התמונה יצוין, ההפרשות לקרן הוותיקה במהלך השנים העודפות מקנות לחבר הקופה כיסוי ביטוחי לקצבת שארים; קצבת נכות בתקופה שבה החבר עדיין לא זכאי לקצבה; עדכון עליית השכר (ראו השלמת המומחה מיום 19.7.2022).

46. שיעור חלקה של התובעת בזכויות הפנסיה של הנתבע נקבע - כמחצית חלוקת מספר חודשי העבודה הנכללים בתקופת החיים המשותפים במספר חודשי העבודה אשר בעדם שולמו תשלומים לקרן במהלך עבודתו של הנתבע.

לשם הנוחות, להלן נוסחה לחישוב שיעור חלקה של התובעת בשני שלבים (להלן - "הנוסחה"): בשלב הראשון נמצא את שיעור חלקה של התובעת:

A - תקופת העבודה בתקופת החיים המשותפים (להלן - "התקופה המשותפת")

B - תקופת העבודה שבעדה שולמו לנתבע תשלומים עד צבירת זכאות (35 השנים) (להלן - "תקופת הצבירה")

C - תקופת העבודה עד מועד הפרישה בפועל (41 השנים) (להלן - "הפרישה בפועל")

X - שיעור חלקה של התובעת בפנסיה (להלן - "השיעור להעברה").

נוסחה ב- המשקפת את 41 השנים

נוסחה א - המשקפת את 35 השנים

$$(A/C) * 50\% = X$$

$$(A/B) * 50\% = X$$

47. לאחר קבלת תוצאת שיעור חלקה של התובעת בפנסיה של הנתבע יחושב הסכום שעל הנתבע להעביר לתובעת על פי הנוסחה הבאה:

X - השיעור להעברה

Y - המשכורת הקובעת (ממוצע של 35 השנים הטובות שבהן עבד הנתבע)

Z - 70% - מקסימום הצבירה בקרן הוותיקה

W - הסכום של התובעת בפנסיה (להלן - "הסכום המועבר לתובעת")

$$X * Y * Z = W$$

משכך הנוסחה הסופית:

$$\underbrace{(A/B) * 50\%}_{X} * Y * Z = W$$

48. כאמור, עתה אדרש לשלות המונחות בפתחו של פסק הדין והדרושות הכרעה:
- (א) מהי המשכורת הקובעת לעניין חישוב חלקה של התובעת בפנסיה של הנתבע? המשכורת במועד הזכאות לפרישה, שבו צבר הנתבע את מלוא זכויותיו הפנסיוניות (שנת 2009) או במועד הפרישה בפועל (שנת 2015)?
- (ב) מהו המועד הקובע לבחינת משך התקופה המשותפת לצורך חישוב חלקה של התובעת בפנסיה של הנתבע? התקופה שהסתיימה במועד שבו צבר הנתבע את זכויותיו הפנסיוניות המקסימאליות (35 השנים) או במועד הפרישה הכולל את השנים העודפות (41 השנים)?
49. ככל שמספר חודשי העבודה יגדל (המכנה), כך יקטן חלקה של התובעת בפנסיה. משכך, השאלה האם בחישוב מספר חודשי העבודה יש להתחשב בשנים העודפות (41 השנים במקום 35 השנים). האם לצורך חישוב X (השיעור להעברה) יש לפעול לפי נוסחה א' או נוסחה ב'?
50. עתה אעבור לבחינת השאלות שעל הפרק כפי שהוצגו לעיל.

(א) המשכורת הקובעת

51. בסוגיה זו דרכיהם של הצדדים שלובות.
52. עיון בטענות הצדדים מלמד, כי הצדדים תמימי דעים שהמשכורת שנקבעה לנתבע במועד הפרישה, ושלפיה הוא מקבל את דמי הפנסיה, היא המשכורת הקובעת (סעיפים 21 ו-23 לסיכומי הנתבע).
53. הדברים אף עולים בקנה אחד עם הקביעה ב-בע"מ 4860/16 פלונית נ' פלוני, פסקה סד' (5.9.2017) ולפיה:

"אכן, רק הזכויות הפנסיוניות שהן פרי המאמץ המשותף של בני הזוג, אשר נצברו מיום הנישואין ועד יום הפירוד, באות בגדרם של הנכסים בני האיזון במסגרת איזון המשאבים. ואולם, אין משמעות הדבר כי חישוב הזכאות לחלק בזכויות הפנסיוניות ייערך על סמך גובה השתכרותם של הצדדים בעת הפירוד, ולא יושפע מקידום או העלאה בשכר שהתרחשו לאחר מכן, הכל בהתאם לנסיבות (ראו גם סעיף 6 לחוק יחסי ממון). נוכח תקופת הנישואין הממושכת של הצדדים נותנת הדעת, כי למערכת חלק בלתי מבוטל בהתפתחותו המקצועית של המערער, וגם זו תקבל ביטויה לאחר הפירוד ובסמוך למועד הפרישה".

- ראו גם תלה"מ (קריות) 32166-05-17 ח' נ' ח' (9.6.2022), שבו קיימת סקירה של פסקי דין נוספים בעניין (ע"מ (ירושלים) 2083/07 פלוני נ' פלונית (2.9.2007); תמ"ש (תל אביב) 42338-03-10 פ' צ' נ' א' צ' (16.3.2011); עמ"ש (תל אביב) 3069-05-10 פלוני נ' פלונית (24.11.2011); רמ"ש (ירושלים) 4022-10 פלוני נ' פלונית (13.4.2013)).

54. במקרה שלפניי, המדובר בתקופת חיים משותפים ממושכת (כ-24 שנים), ממועד הנישואין ועד למועד הקרע), שיש לראותה ככזו המקנה לתובעת חלק בלתי מבוטל בהתפתחותו המקצועית של הנתבע, שבאה לידי ביטוי אף לאחר הפירוד ועד תקופה הפרישה. ובכלל זה עליית שכרו של הנתבע במהלך השנים העודפות.

55. לנוכח האמור, ובהסכמת הצדדים, אני קובעת כי המשכורת הקובעת בענייננו לחישוב חלקה של התובעת בפנסיה של הנתבע בקרן הוותיקה היא המשכורת הקובעת במועד הפרישה לפי חישוב הקרן הוותיקה.

56. עתה אעבור לשאלה השנייה שבבסיס פסק הדין.

(ב) המועד הקובע – מועד צבירת הזכאות (35 השנים) או מועד הפרישה בפועל (41 השנים)?

57. בסוגיה זו דרכם של הצדדים נפרדה.

58. בדיון ביום 30.6.2019 טענה התובעת, כי נפלה טעות בחוות הדעת, שבה נקבע כי שיעור חלקה בפנסיה של הנתבע הוא 26.58%. בחישוב שיעור זה התחשב המומחה בשנים העודפות (41 במכנה), אף על פי שלא היה מקום להתחשב בהן, שהרי בשנים "לפי תקנון קרן הפנסיה של מבטחים הישנה התקרה שניתן להפקיד לגביה כספים לפנסיה היא 35 שנות עבודה". לכן המספר שיש לשים במכנה הוא 35 השנים, ולקבוע כי שיעור חלקה של התובעת בפנסיה הוא 31.21%.

בהחלטה בתום הדיון נקבע בהסכמה, כי התובעת תקבל את חלקה במענק השנים העודפות.

מהו מענק השנים העודפות?

59. מענק השנים העודפות הוא סכום חד פעמי אשר משולם לעובד המבוטח בקרן הוותיקה בעת פרישתו ממקום העבודה, וזאת אם עבד במשך תקופה העולה על 35 שנים, ולכן צבר את האחוז המרבי (70%) של זכויותיו הפנסיוניות.

60. מענק השנים העודפות מחושב עד להגעה של העובד המבוטח לגיל הפרישה בפועל, וגובהו 6.25% מהמשכורת הממוצעת במהלך השנים העודפות.

ג- מענק שנים עודפות :

הכלל:

בקרן הפנסיה הותיקה מרושבת הפנסיה לפי צבירה של 2% לכל שנת עבודה עד מקסימום צבירה של 70% (המשקפים צבירה על פני 35 שנות עבודה). **אולם** **נשאלת השאלה 70% ממה ?**

אחוז זה מוכפל **בשכר הממוצע** לאורך השנים בהתאם לתקנון הקרן. תוצאת המכפלה הזמורה היא הפנסיה אותה יקבל הפורש. מכיוון שמעל 35 שנות עבודה לא ניתן לצבור זכויות נוספות לפנסיה נקבע פיצוי כספי לפורש הממשיך בעבודתו מעבר ל-35 שנה, כיון שהוא עדיין עובד ומפקיד כספים לקרן. **פיצוי זה הוא המענק בגין שנים עודפות**. רק עובד שצבר 35 שנות ותק בקרן (שחלקן משותפות עם האשה) רשאי לצבור זכויות למענק שנים עודפות. כלומר " **כרטיס הכניסה**" לקבלת מענק שנים עודפות מותנה קודם כל בצבירת 35 שנות ותק בקרן. חלק מאותו **נכס** המכונה "כרטיס כניסה" למנגנון השנים העודפות הוא נכס בר שיתוף בין הצדדים. מענק השנים העודפות מתושב עד הגעה לגיל הפרישה בפועל.

מענק השנים העודפות מקנה לעובד הפורש יתרונות רבים ובין היתר – כיסוי ביטוחי של נכות ושארם בתקופת השנים העודפות, **עידכון השכר הקובע לצורך תשלום הקיצבה**, **בכך שלצורך חישוב השכר הקובע בפנסיה לוקחים את 35 השנים הטובות ביותר**, מענק שנים עודפות בגובה 6.25% מהמשכורת הממוצעת בתקופת השנים העודפות. **הואיל והשכר המשולם בשנים העודפות גבוה**

האם על בית המשפט להתחשב בכך, שהתובעת קיבלה חלקה במענק השנים העודפות ובעליית שכרו של הנתבע במהלכו, בעת קביעת המועד הקובע?

62. במסגרת שאלות ההבהרה למומחה התייחס ב"כ התובעת, בין היתר, לחוות דעת קודמת שנתן המומחה בעניינם של צדדים אחרים, בתיק אחר בתמ"ש (ת"א) א' ק' נ' ח' ק'-מ' (22.7.2015) (להלן-"תמ"ש א' ק"). בתשובות המומחה לשאלות ההבהרה אשר הוגשו לבית המשפט ביום 23.10.2019 נכתב כדלקמן:

- אחד מהיתרונות הבולטים של עבודה בשנים העודפות מעבר ל-35 שנות עבודה הוא מנגנון עדכון השכר כאמור בחוזר 2/2015 של רשות המיסים.
- עתה נחזור לשתי השיטות שהצעת בהליך הקודם לחישוב % האישה בזכויות הפנסיה של הבעל ונבחן איזו שיטה מתאימה יותר כלכלית:

שיטה א:
תקופת העבודה בתקופת הנישואין $\times 50\%$ - שיעור האישה בפנסיית הבעל
תקופת העבודה הכוללת של הבעל
 בשיטה זו שותפה האישה גם באופן יחסי במענק השנים העודפות של הבעל, אולם שיעור החעברה של האישה בפנסיה של הבעל נמוך יותר. שיטה זו היא הנכונה בעיני בהליך הנוכחי.

שיטה ב:
תקופת העבודה בתקופת הנישואין $\times 50\%$ = שיעור האישה בפנסיית התובע
35 שנות העבודה של הבעל
 בשיטה זו אין שותפה האישה באופן יחסי במענק השנים העודפות של הבעל, אולם שיעור העברה של האישה בפנסיה של הבעל גבוה יותר. שיטה זו היא הנכונה לדעת כבוד בית המשפט בנסיבות ההליך הקודם (בין היתר לאור הסעיפים הבדיליים), אך אינה מתאימה בעיני להליך הנוכחי לאור העיוות התחשיבי הנגרם במשוואה של השיטה באשר הערך המוחלט של פנסיית הבעל גדל בשל בחירתו להמשיך ולעבוד בשנים העודפות בעוד שיעור העברה של האישה מאותה פנסיה מוגדלת מוגבל לחישוב שנעצר ב-35 שנים וכתוצאה מכך נוצר שיעור העברה גבוה יותר. העיוות התחשיבי בולט לעין

- בשתי השיטות שיעור האישה בפנסיית הבעל מוכפל בסכום הפנסיה. סכום הפנסיה נגזר מוזמשכורת הממוצעת. המשכורת הממוצעת בהתאם לאמור בחוזר 2/2015 של רשות המיסים גדלה כתוצאה מבחירת הבעל לעבוד בשנים העודפות.
- לפיכך, אם נרצה להיות קוהרנטיים בין קביעת שיעור העברה ובין המשכורת הקובעת ממנה נגזר גובה הפנסיה של הבעל מאליו ברור כי רק שיטה א היא הנכונה באשר היא לוקחת בקביעת שיעור החעברה את העבודה בשנים העודפות שהם אלו שהביאו להגדלת השכר הממוצע ולעלית סכום הפנסיה המשולמת לבעל.
- התוכל האישה ליהנות מכל העולמות כפי שהיא מבקשת באמצעות בייכ? פעם אחת גם משיעור העברה גבוה יותר (בשיטה השנייה שאינה לוקחת בחשבון את השנים העודפות) ופעם שניה גם מסכום הפנסיה הגבוה יותר (שגדל בגלל העבודה באותם שנים עודפות בדיוק)? האם אין מדובר באחיות המקל משתי קצותיו? האם אין מדובר בחוסר תוס לב?
- לדעתי, מתוך טאמנות לתובתי המקצועית ומתוך כל הנימוקים שצינתי לעיל הדרך המקצועית הנכונה כלכלית לקביעת שיעור העברה בהליך הנוכחי היא דרך א' לפיה שיעור העברה של האישה הוא 26.58% מתפוסיה **המוגדלת** של הבעל כתוצאה מחעבודה בשנים העודפות. כמו כן, זכאית האישה לקבל את חלקה גם במענק השנים העודפות.

63. לשם הנוחות להלן נימוקיו העיקריים של המומחה להצבת 41 השנים במכנה הנוסחה (כך שלשיטתו יש לפעול לפי נוסחה ב'):

(א) לשיטתו של המומחה חישוב באופן הזה יביא לקורלציה והגיון כלכלי (פרוטוקול הדיון מיום 4.2.2020, בעמ' 42, ש' 13-18). משקיבלה התובעת את חלקה במענק השנים העודפות, אך הוגן כי משנהנתה מפירות אותן שנים, הן יובאו בחשבון במכנה הנוסחה. אמנם בתמ"ש א' ק' דובר גם כן בקרן הוותיקה, ונקבע כי אין להתחשב בשנים העודפות בחישוב חלקה של התובעת בפנסיה. עם זאת, במסגרת ההליך שם הציג המומחה לפני בית המשפט שתי שיטות לקביעת שיעור החלוקה.

בשיטה אחת זכאית התובעת לחלקה במענק השנים העודפות ואז גם על המכנה להיות 41. בשיטה אחרת, שבה לתובעת אין חלק במענק השנים העודפות, על המכנה להיות 35.

בעמ"ש (ת"א) 12430-10-18 נ' ג' נ' מ' ג' (2.1.2020) נקבע כי "מענק הפרישה לאחר עבודה של 35 שנים הגיע למשיב גם בזכות אותן שנים לא מעטות (מעל 24), שבהן הצדדים היו נשואים. לא ניתן להתעלם משנים אלו שעל בסיסן "צמח הפרי" של מענק הפרישה בגין עבודה מעל 35 שנות עבודה".

צדק המומחה בקביעתו כי לתובעת מגיע חלק במענק השנים העודפות שקיבל הנתבע. עם זאת, לטעמי אין בכך כדי להוות טעם לשינוי הכלל לקביעת מספר השנים שיש להציב במכנה.

(ב) לשיטתו של המומחה, גובה קצבת הפנסיה עלה משמעותית בזכות עבודתו של הנתבע בשנים העודפות ומשכך יש להביאן בחשבון. המומחה הבהיר, כי במקרה הנדון המשכורת הקובעת נקבעת על פי המנגנון הבא, והכל כאמור על פי תקנון הקרן הותיקה:

מיום 5.12.74 ועד ליום 30.9.2003 השכר הקובע מחושב על פי שיטת ממוצע השער ב-3 השנים האחרונות. תקופה זו מהווה 82% מכלל התקופה לצבירה. החל מיום 30.9.2003 ועד ליום 5.12.2009, אז הפסיק הנתבע לצבור זכויות. השכר הקובע מחושב על פי שיטה של ממוצע 35 השנים הטובות. תקופה זו מהווה 18% בלבד מכלל התקופה לצבירה. השוני בין התקופות נובע משינוי בתקנון הקרן בעניין אופן חישוב השכר הקובע. **בנסיבות אלה נערך ממוצע משוקלל ועל פיו נקבעה המשכורת הקובעת למועד הפרישה אשר לפיה מקבל הנתבע את קצבתו (פרוטוקול הדיון מיום 4.2.2020, עמ' 28, ש' 13 – עמ' 29, ש' 31).**

לטענת המומחה מצב זה שונה מהמצב בקרן פנסיה תקציבית, שבה אין השפעה כה משמעותית לשכר בשנים העודפות. משכך במקרה כזה היה ממליץ דווקא להציב במכנה 35 שנים. כך עשה בתמ"ש 19904-04-18 עליו הוגש ערעור וניתן פסק הדין בעמ"ש (ת"א) 12430-10-18 נ' ג' נ' מ' ג' (2.1.2020).

טענה לפיה עלייה בשכר הנתבע במהלך השנים העודפות וקבלת החלק הרלוונטי במענק השנים העודפות מהווה טעם לקביעה, כי במכנה יש להציב 41 שנים אינה מכתבת עם הדין בסוגיה. כבר נקבע בפסיקה לא אחת כי עלייה במשכורתו של הנתבע לאחר מועד הפירוד גם היא נזקפת לטובת התובעת, וזאת בשים לב כי בענייננו הצדדים היו נישואים תקופה ממושכת למעלה מ-20 שנים.

עליה בשכרו של הנתבע או בחירתו להמשיך ולעבוד לאחר שסיים לצבור את מירב זכויותיו הפנסיוניות, אינן מהוות נסיבות לסטות מהכלל. **התקופה הרלוונטית להצבה במכנה הנוסחה היא תקופת צבירת הזכויות ואין להתחשב בשנות עבודה בהן לא נצברו זכויות פנסיוניות (השנים העודפות) – ראו עמ"ש פלוני. לו טענתו של המומחה הייתה מתקבלת אזי התובעת הייתה מרימה קול צעקה, וכך גם כל תובע אחר, כאשר הנתבע היה מגיע לתקופת צבירת הזכויות, והייתה מנסה למנוע את המשך העסקתו. מצב דברים כזה יביא לפגיעה בזכות האדם לעבוד. הדבר בוודאי אינו עולה בקנה אחד עם חוק יסוד: חופש העיסוק, התשנ"ד-1994 ואף ארחיק לכת (או שמא לא) ואומר גם חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, התשנ"ב-1992. יש לאפשר לאדם את הזכות לעבוד ולמנוע במידת האפשר שיקולים חיצוניים וזרים שיעודדו אדם לממש זכות זו. נניח שהנתבע היה בוחר להמשיך ולעבוד 10 שנים נוספות. האם היה צריך להציב במכנה 51 שנות עבודה? או שמא הנתבע**

היה מפסיק לעבוד או עובד רק חצי משרה – האם זה היה אמור לשנות את המספר שנציב במכנה?
התשובה שלילית והדברים ברורים.

דברי בית המשפט בתמ"ש א' ק' יפים גם בענייננו:

"הלכה פסוקה היא כי יש לפרש חוזה לאור עקרון תום הלב, המשמש גם נורמה שיש בכוחה לכוון תניות חוזיות (ע"א 4623/93 מדינת ישראל נ' אפרופים שיכון וייזום (1991) בע"מ, פ"ד מט(2) 265). בנדוננו, הגם שהצדדים לא צפו את הסיטואציה שנוצרה, אין ספק כי כוונתם הייתה לחלוקה שווה של הזכויות שנצברו במהלך תקופת השיתוף, כמבואר לעיל. טיעון הגורס כי יש להקטין את חלקה של הנתבעת בשל המשך עבודת התובע בתקופה בה הוא הנה היחיד מכך, מנוגד לעקרון תום הלב ותוצאתו תהא עשיית עושר ולא במשפט."

(ג) לטענת המומחה, בענייננו גם לא נרשמה הערה בגוף המשלם, שהייתה מחייבת את הנתבע לקבל את הסכמת התובעת לדחיית יציאתו לקצבה לאחר שצבר את שיעור הקצבה המרבי, כאמור בסעיף 19 לחוק (פרוטוקול הדיון מיום 4.2.2020, בעמ' 54, ש' 21-28).

בסעיף 19(ב) לחוק נקבע בין היתר כי:

"נרשמה הערה וביקש עמית בקרן ותיקה לדחות את יציאתו לקצבה לאחר שצבר את שיעור הקצבה המרבי לפי תקנון הקרן, תידרש הסכמתו בכתב של בן הזוג לשעבר לדחייה כאמור, גם אם לא נקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני כי נדרשת הסכמתו לכך".

בענייננו, משלא נרשמה הערה לא מצאתי להידרש כלל להוראת לשון סעיף 19(ב) לחוק. העובדה שלא נרשמה הערה בגוף המשלם, בוודאי שלא מביאה בהכרח למסקנה, כי יש להביא בחשבון את השנים העודפות.

64. הנה כי כן, התשובה לשאלה המופיעה בראשיתו של פרק זה, אשר למועד הקובע אותו נדרש בית המשפט לקחת בחשבון כדי לקבוע את חישוב חלקה של התובעת בפנסיה - הוא מועד תקופת צבירת הזכויות (35 השנים), וכי הנוסחה הנכונה בענייננו היא נוסחה א' (סעיף 43 לעיל). כך שבמכנה הנוסחה יש להציב את תקופת הצבירה בלבד שהיא 35 השנים, ומכוח האמור **שיעור חלקה של התובעת בזכויות הנתבע הוא 31.21%**.

הוצאות משפט

65. משתמה ההכרעה בתובענה - יש להידרש לשאלת ההוצאות.

66. בעת פסיקת ההוצאות יש להביא בחשבון את הוראת תקנה 155 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, והפסיקה כפי שנתגבשה במרוצת השנים, כך למשל בע"א 136/92 **ביניש-עדיאל נ' דניה סיבוס חברה לבנין בע"מ**, פ"ד מז (5) 114, 125-126 נקבע שאופן חישובו של שכר הטרחה הראוי, הוא תלוי משתנים רבים ואינו בגדר רשימה סגורה. בבג"צ 891/05 **תנובה נ' הרשות המוסמכת** (30.6.2005), נקבע כי לאחר ניתוח של תכלית חיוב בעל דין בהוצאות רעהו, והתייחסות למצב בארצות שונות, אמת המידה הנכונה לחיוב שכר טרחת עורך דין הוא, כי ההוצאות צריכות להיות סבירות, הכרחיות ומידתיות. במסגרת הקווים המנחים לשימוש באותן אמות מידה נקבע, כי התעריף המינימאלי אינו משמש כאמת מידה אלא רק רף תחתון; יש להתחשב בהתנהגות

הצדדים ובדרך שבה ניהלו את ההליך; יש להתחשב בסעד המבוקש או הסכום השנוי במחלוקת ובמורכבות התיק והזמן שהושקע בהכנתו; השיקול האחרון המוזכר הוא חשיבות העניין עבור בעלי הדין.

67. בנסיבות אלה ולאחר ששקלתי את כל השיקולים הרלוונטיים כמפורט לעיל, מהות ההליך והיקפו, שישה דיונים בבית משפט, היקפם של כתבי בי-דין והבקשות בתיק, התנהלות הצדדים לאורך ניהול ההליך, נחה דעתי כי הסכום הסביר והמידתי שיש לפסוק בנסיבות העניין כשכר טרחה כולל, והוצאות עבור התובעת הוא בסך כולל של 20,000 ₪ (להלן - "ההוצאות").

סוף דבר

68. לנוכח האמור לעיל, אני מקבלת את טענת התובעת כי במכנה יש להציב את תקופת הצבירה בלבד שהיא 35 השנים, ומכוח האמור שיעור חלקה של התובעת בזכויות הנתבע הוא 31.21%. המומחה יגיש בתוך 7 ימים פסיקתה מתאימה לחתימתו.

69. אי תשלום ההוצאות בתוך 30 יום מהיום יוסיף להן הפרשי ריבית והצמדה כדין (מהיום).

70. פסק הדין ניתן לפרסום ללא פרטים מזהים של הצדדים, הנכסים, העדים וכל פרט אחר העשוי להביא לזיהוי מי מהצדדים או העדים.

71. המזכירות מתבקשת לשלוח את פסק הדין לצדדים ולסגור את התיק.

72. זכות ערעור כדין.

ניתן היום, כ"א תמוז תשפ"ב, 20 יולי 2022, בהעדר הצדדים.

איריס אילוטוביץ' סגל, שופטת